

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

#rodinyvkrajích

Návrh pro konceptualizaci primární prevence Moravskoslezského kraje

Témata/okruhy primární prevence Moravskoslezského kraje

Rodiny s dětmi předškolního a školního věku

Rodiny s dospívajícími dětmi

Mladí dospělí

Střední „sendvičová“ generace

Senioři

Informovanost

Mezigenerační soužití

Aktivity zaměřené na:

Koncept kvality života

Vztahovou výchovu

Rodičovské kompetence

Cesty efektivní komunikace

Sladění rodinného a pracovního života, flexibilní úvazky

Aktivity zaměřené na:

Prevenici nežádoucích patologických jevů

Koncept kvality života

Komunikační dovednosti

Předávání zodpovědnosti

Aktivní trávení volného času

Aktivity zaměřené na:

Samostatnost

Přípravu na profesní dráhu

Přípravu na manželství

Aktivity zaměřené na:

Pracovní spokojenost

Komunikační dovednosti

Péči o své zdraví

Stanovení cílů

Aktivity zaměřené na:

Podporu společenských aktivit a zájmů okolí

Příjem nových možností

Zdraví jako základ

Aktivní trávení volného času

Aktivity zaměřené na:

Poradenství – dluhové, partnerské vztahy, manželské vztahy, kariérová, trh práce

Aplikaci age managementu do HR praxi firem a organizací

Přístupnosti informací

Aktivity zaměřené na:

Stálý kontakt s okolím

Aktivní trávení volného času pro celou rodinu

Pozitivní chápání potřeb členů rodiny

Starosti o členy rodiny

Úvod

Členové regionální platformy MSK projektu Krajská rodinná politika MPSV vytvořili „Návrh konceptualizace primární prevence pro Moravskoslezský kraj“ (dále jen „Návrh“). Účelem tohoto Návrhu je předložit hlavní témata a okruhy navržené odborníky a regionální platformou MSK, na které by bylo vhodné se zaměřit v rámci primární prevence (dále jen „PP“).

Členové pracovní skupiny se shodli na sedmi klíčových oblastech – cílových skupinách, u nichž je primární prevence velmi důležitá. Bylo zhodnoceno, že se PP prolíná všemi etapami života jednotlivých skupin a jedná se tedy o průřezová témata, z toho důvodu se mohou v textu opakovat. Je to např. koncept kvality života, aktivní trávení volného času, sladění rodinného a pracovního života, poradenství – dluhové, partnerské vztahy, manželské vztahy, kariérová, trh práce atd.

Velmi důležitou prioritou je **stabilita rodiny**, proto členové platformy považují za nutné zakotvit ji do koncepce rodinné politiky na všech úrovních, které jsou na stabilitě soužití rodičovského páru založeny. Opatřením, která tuto prioritu naplňují, říkáme prevence. Primární prevence vyjadřuje zacílení preventivních opatření na fungující rodinu. Naproti tomu sekundární prevence je zacílena na řešení už vzniklých patologií.¹ V tomto návrhu především hovoříme čistě jen o prevenci, tedy opatřeních na podporu základních funkcí rodiny.

Základní vize rodinné politiky MSK jsou obsaženy v dokumentu „Vize 2024 – Nová energie pro Moravskoslezský kraj“. Moravskoslezský kraj je v něm popsán jako: *„Místo, ve kterém lidé zůstávají nebo kam se rádi vracejí, protože jsou zde příznivé podmínky pro kvalitní život. V centru kraje se nachází pulzující atraktivní metropole Ostrava, která láká mnoho návštěvníků i místních občanů. Nachází se zde pestrá paleta měst a obcí, území s udržovanou zelení a kvalitní veřejný prostor, který je lemovaný malebnými Beskydami a Jeseníky. Ty jsou rychle a pohodlně přístupné.“*²

Důležitým cílem MSK je vytvoření soudržné společnosti, kdy kraj vytvoří podmínky pro podporu rodin, dětí a náhradní rodinné péče. Rodina je nejdůležitějším socializačním činitelem a je proto nesmírně důležité zajistit každému dítěti možnost vyrůstát ve vlastní, případně v náhradní rodině. Tento cíl se zaměřuje na komplexní podporu oblastí péče a prevence o rodiny s dětmi v MSK. Další významnou podporovanou oblastí je prevence sociálně patologických jevů v rodině.³

Členové pracovní skupiny během jednání diskutovali o tématu primární prevence a došli k závěrům shrnutých do těchto 5 bodů:

1. Preventivní program = předcházení problémů.
2. Prevence = nutná finanční podpora z vedení měst, kraje a státu.

¹ Zdroj: výsledek jednání pracovní skupiny regionální platformy Moravskoslezského kraje

² Vize 2024 – Nová energie pro Moravskoslezský kraj. MSK, 2020. Dostupné

z: <https://www.msk.cz/cz/verejnost/vize-2024---nova-energie-pro-moravskoslezsky-kraj-91441/>

³ Strategie rozvoje MSK na léta 2009-2020. MSK, 2012. Dostupné z:

https://www.msk.cz/assets/rozvoj_kraje/srk_2009_2021.pdf

3. Prevence se musí týkat i těch, kteří nemají žádný problém v rodině, komunitě, k naplnění cíle.
4. Prevenci je nutné oddělit od sociální prevence a je potřeba znát jednotný koncept, aby byl pro všechny stejný, uchopitelný a propojitelný. Dále je možné navrhnout témata, oblasti a možnosti prezentace.
5. Již v útlém věku je nutné dětem ukazovat, co je normální, vést je k rodinnému životu. Ukazuje se, že rozdíl v chování rodičů v rodině má vliv na budoucí život dětí.¹

1. Vymezení primární prevence do jednotlivých oblastí z pohledu odborníků kraje a regionální platformy

Rodiny s dětmi předškolního a školního věku

Podoblasti

- Koncept kvality života, semináře na téma: zdravý životní styl, aktivní trávení společného volného času, starost o své zdraví
- Dostupné bydlení pro rodinu s dětmi
- Rozvoj dětských kompetencí-podpora sociálních kontaktů mezi vrstevníky
- Finanční gramotnost v maximálním rozvoji, zabezpečení finančního rodinného příjmu pro chod rodiny členy domácnosti (zvládnout bezpečnost v řízení svých finančních toků, eliminovat případnou zadluženost prevencí problematiky, poradenství v oblasti financování, odklad na důchod, rezervy v případě oprav)
- Vztahová výchova pro děti předškolních zařízení MŠ, dále na ZŠ a SŠ (ŠOŽ)
- Rodičovské kompetence (efektivní rodičovství)
- Rozvoj a podpora rodinných a mateřských center
 - Udržování komunity
 - Vzdělávání
 - Prevence sociální izolace
 - Podpora mezigeneračních vztahů
- Výchova růstového myšlení-adaptabilita na jednotlivé fáze života
- Cesta efektivní komunikace (cesta pochopení sebe i druhých, cesta se naučit naslouchat tak, abychom slyšeli, a mluvit tak, abychom byli slyšeni, cesta vedoucí k upevnění a zlepšení vztahů a k opravdovému porozumění)
- Manželské večery
- Rodinné konzultace
- Zajištění péče o děti předškolního a mladšího školního věku– dětské skupiny, předškolní zařízení, dětské kluby, chůvy
- Sladňování rodinného a pracovního života, flexibilní úvazky, vzdělávat se a rozvíjet se v oblasti novinek na trhu práce napříč generací (rodiny s malými dětmi, všech rodin, včetně sendvičové generace)
 - Kariérové poradenství
 - Uplatnění na trhu práce tak, aby byli rodiče spokojeni

Rodiny s dospívajícími dětmi

Podoblasti

- Koncept kvality života – duševní zdraví, enviromentální vzdělávání (které vede jednak k ochraně přírody a také k vytváření vztahu k danému místu k žití a v budoucnu i k bydlení, podpora zdravého životního stylu, aktivizace v mimoškolní činnosti).
- Finanční gramotnost, podpora samostatného dětského hospodaření s penězi
- Vzdělávání – rodičovské kompetence, vztahové kompetence, komunikační dovednosti s dospívajícími
- Výchova a vedení k samostatnosti ve školním i osobním životě (osobní zodpovědnost ve vztazích pro život, samostatně nechat dítě fungovat ve škole, školních povinnostech, podpora mezilidských vztahů, práce s chybou, posilování zdravého sebevědomí dítěte, prostor pro růst)

- Prevence nežádoucích rizikových jevů – šikana ve škole, kyberšikana, předčasné a rizikové sexuální chování
- Triáda: škola – rodiče – děti (prevence závislosti, workshopy pro rodiče dospívající mládeže zaměřené na ochranu dětí před návykovými látkami, semináře ve školách ohledně bezpečnosti, vztahová sexuální výchova, řešení aktivního trávení volného času)
- Podpora organizací, které řeší problémy dospívajících dětí (problémy v rodině, ve škole...)

Mladí dospělí

Podoblasti

- Podpora a motivace k samostatnému fungování ve všech oblastech života (práce, bydlení, partnerský vztah, rodičovství)
- Zájem a podpora širší rodiny – rodiče, prarodiče, sourozenci
- Nastavení maximálního stupně samostatnosti
- Příprava na manželství
- Úspěšně si zajistit vlastní finanční příjem – brigády, postupně i trvalou práci (odpojení od rodičovských příjmů, osvojení si samostatnosti ve finanční oblasti, zabezpečení vhodného bydlení pro mladého dospělého-pronájem samostatný či sdílený)
- Příprava na profesní dráhu, spolupráce s pedagogy a výchovnými poradci
- Vzájemně spolupracovat při výběru dalšího vzdělávání prostřednictvím workshopů, Dny otevřených dveří
- Realizace besed na téma rodina, sebepoznání, partnerství, rodičovství, zdraví, prevence kriminality, finanční gramotnosti
- Podpora zájmové činnosti
- Podpora komunity v různorodých oblastech života (např. spolky, kluby, zájmové činnosti ...)
- Posilování kompetencí mladého dospělého
 - Komunikační dovednosti
 - Posilování aktivního vztahu ke všem lidem, k lidství, humanismu
 - Posilování kompetencí pro osobní vztah a založení rodiny
- Podpora dobrovolnictví
- Samostatné přijímání a rozhodování v oblasti vyhledávání, získávání a setrvávání v pracovním procesu
 - Orientace na trhu práce
 - Budování pracovní kariéry

Střední „sendvičová generace“

Podoblasti

- Péče o zdraví (zdravý životní styl – preventivní prohlídky, duševní hygiena, zodpovědnost za své zdraví)
- Podpora zdravých mezigeneračních vztahů – propojení stávajících rodičovských rolí s rolí dítěte a rolí pečujícího o prarodiče, stanovení osobních limitů sama sobě i rodičům (fyzické limity, mentální limity, sociální limity), zvládnutí kvalitní partnerské role, pracovní spokojenost, schopnost sebereflexe, uvědomit si své cíle

- Finanční zodpovědnost
- Informační servis o dostupných službách
- Sladování rodinného a pracovního života, flexibilní úvazky péče o stárnoucí rodiče
- Mezigenerační komunikační dovednosti, stresová komunikace, všeobecné zvládnání stresu
- Osobní rozvoj
- Zvládnání změn rolí

Senioři

Podoblasti

- Koncept kvality života – zdraví jako základ
 - Vymezení svého času pro své zdraví (fyzické, preventivní a ostatní odborné prohlídky, mentální – duševní hygiena, mít zodpovědnost za své zdraví)
- Podporovat společenské aktivity a zájem o své okolí – denní centra pro seniory, turistické akce v rámci klubů pro seniory, jednorázové aktivity, mezigenerační soužití
- Seniorské vzdělávání – U3V a tím posilovat mentální schopnosti, udržení kvality života – stravování, pohyb, sdílení s druhými
- Workshopy – k aktuálním tématům, trénování paměti, finanční gramotnost, kritické myšlení, IT vzdělávání
- Posilování komunikačních dovedností

Informovanost

Podoblasti

- Poradenství – dluhové, partnerské vztahy, manželské vztahy, kariérové, trh práce
- Aplikace age managementu do HR praxe firem a organizací
- Přístup k informacím – dostatečná provázanost mezi jednotlivými zdroji informací
 - možnost výběru, jak načerpat potřebné informace (sociální sítě, webové stránky, cílené zapojování veřejnosti dotazníky, pravidelný měsíčník do poštovních schránek, školní zařízení – MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ dle zaměření),
 - zajímavá interaktivní přednáška,
 - návštěvnost na dnech sociálních služeb,
 - dětská a mateřská centra (komunikace v rámci komunity a přenášení dále formou „jedna paní povídala“),
 - zaměstnavatelé (oslovení personalistů pro vhodné formy předání informací u každé konkrétní firmy).

Mezigenerační soužití

Podoblasti

- Udržovat stálý kontakt s rodinou i přáteli, podpora sociálních vztahů a kontaktů s rodinou, společností, fyzické a psychosociální aktivity

- Kampaně podporující hodnotu rodiny a propojující generace
- Volnočasové aktivity pro celou rodinu – dětské dny, pohádkové cesty, rodinné pasy
- Podpora a motivace k uvědomění si role prarodičů, rodičů a dětí
- Vytváření programů k podpoře rodinného prostředí, podpora stability v rodině a mezigeneračních soužití rodiny, důležitosti vztahů v rodině, všeobecné budování vztahů, programy k zajištění vědomostního vzdělávání, nabídka programů k zvládnutí emocí v mezigeneračním soužití, umění naslouchat
- Poradenství v oblasti bydlení, v oblasti financování, vztahové poradenství

Závěr

Potřeba primární prevence, jako důležité součásti koncepce rodinné politiky na úrovni státu, krajů a obcí, se častokrát opakuje v různých výzkumech a zprávách. Z opakovaných výzkumů vyplývá, že v úplné rodině se rodí tolik dětí, kolik si jich rodiče přejí mít. Naproti tomu v rodině neúplné, vzniklé rozvodem nebo rozpadem soužití, se nenarodí původně plánovaný počet dětí. Vidíme, že rozpady rodin způsobené rozvodem manželství a rozchodem nesezdaného soužití jsou většinou společností vnímány jako velmi negativní jev.

Stabilita manželského/partnerského soužití je vysoce ceněnou hodnotou a z pohledu občanů velmi žádoucí. Důležitá je podpora okolností, jakými jsou například věrnost, tolerance, dobré sexuální soužití, dobré bydlení, trávení společného volného času, přiměřený příjem, čas na své koníčky/aktivity, sdílení péče o domácnost atd. Můžeme konstatovat, že podpora těchto okolností je prevencí rozpadu manželství/partnerství. Proto hovoříme o nutnosti prevence.

Předložený materiál slouží jako inspirace pro další případné využití v rámci přípravy nových opatření rodinné politiky. Materiál je předkládán pouze jako doporučení, neboť realizace rodinné politiky je výhradně v samostatné působnosti Moravskoslezského kraje a je tedy na zástupcích samosprávy zavázat, které z případných námětů eventuálně zohlednit.

Seznam zdrojů

Výsledky jednání pracovní skupiny regionální platformy Moravskoslezského kraje .

Vize 2024 – Nová energie pro Moravskoslezský kraj. MSK, 2020. Dostupné z:
<https://www.msk.cz/cz/verejnost/vize-2024---nova-energie-pro-moravskoslezsky-kraj-91441/> .

Strategie rozvoje MSK na léta 2009-2020. MSK, 2012. Dostupné z:
https://www.msk.cz/assets/rozvoj_kraje/srk_2009_2021.pdf.

Zpráva o rodině 2020. VÚPSV. Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zpr%C3%A1va+o+rodin%C4%9B+2020.pdf/c3bdc63d-9c95-497d-bded-6a15e9890abd>.